

Gebiedsproces Ronde Hoep

Beste Ronde Hoepers,

Graag praten we u weer bij over de voortgang in de Ronde Hoep, wat we gelukkig ook weer een keer in een live-bijeenkomst hebben kunnen doen. Nu dan dus via deze 2e nieuwsbrief, vanuit de bouwsteengroepen van de verschillende thema's. Want er gebeurt veel in onze mooie polder waarin we met elkaar volop aan de slag zijn om de Ronde Hoep en de bedrijven daarin toekomstbestendig te maken.

En dat valt op! We merken dat het gebiedsproces steeds meer begint te leven. Zo hebben we een aantal jonge boeren in de bouwsteengroepen mogen verwelkomen. Ook de keukentafelgesprekken laten zien dat er goede belangstelling is om deel te nemen aan pilots. Dat is fijn om te merken; het gebiedsproces is tenslotte voor de hele polder gestart.

Ook van buiten onze polder is er belangstelling. Zowel provinciaal als landelijk staan we met elkaar steeds meer in de schijnwerpers. Dat komt vooral omdat bij steeds meer partijen het besef komt dat de grote opgaven die door de verschillende overheden zijn geformuleerd, niet zonder de boeren uitgevoerd kunnen worden. Men vindt het bijzonder dat wij zelf het initiatief hebben genomen en met een positieve insteek, samen met onze gebiedspartners, verder willen komen. Dat wordt gezien en gewaardeerd. Nu is het zaak om hier ook concrete vervolgstappen vanuit de overheden aan verbonden te krijgen.

Daarom zijn we nu in de bouwsteengroepen ook hard bezig om naast het formuleren van doelen, ook pilots te bedenken om die doelen te realiseren. Dat varieert van aanpassing van stallen tot het tegengaan van bodemdaling. En van het verbeteren van de waterkwaliteit tot het verbeteren van het perspectief van de bedrijven in de polder. In deze nieuwsbrief vindt u per bouwsteen waar we aan werken.

Wilt u niet alleen iets lezen, maar ook zien? Vanuit Klimaatlim Boeren op Veen, hét netwerk voor polderprocessen in de veenweiden, is een filmpje gemaakt over de stappen die we als boeren zetten voor onze polder. Kijk op klimaatlimboerenopveen.nl. Delen mag!

Veel leesplezier en mocht u vragen hebben, neem dan gerust contact op met een van de leden van de kerngroep.

Met vriendelijke groet,

Richard Korrel

Vitale landbouw

Ecologie en economie

De afgelopen weken zijn er gesprekken geweest tussen (jonge) boeren en de provincie Noord-Holland over een vitale landbouw in polder de Ronde Hoep. Om aan veel milieukundige en ecologische doelen te kunnen voldoen is extensiveren waarschijnlijk een goede oplossing. Er is besproken wat dan een goede veebezetting is en hoe dit uitwerkt naar milieu en ecologie. Uit onderzoek van PPP-Agro advies blijkt heel duidelijk dat wat goed is voor ecologie, niet altijd goed uitpakt voor de milieukengetallen en dat er ook een financieel gat is te overbruggen als melkveebedrijven gaan extensiveren. Welke keuzes maak je en hoe krijg je het financiële plaatje rond? Hogere opbrengsten vanuit de markt zijn slechts voor nichemarkten te halen en dragen dus in beperkte mate bij aan het geheel. Hoe moeilijk dat is, daar hebben we in de Ronde Hoep ondertussen ervaring mee. Een deel zullen wij als boeren zelf moeten kunnen opvangen d.m.v. nieuwe verdienmodellen of aanpassingen in de bedrijfsvoering waardoor een extensiever bedrijfsmodel toch evenveel of zelfs meer oplevert dan intensiveren. Een ander en veel groter deel zal vanuit de overheid moeten komen. De provincie staat hier gelukkig niet onwelwillend tegenover. Als de maatschappij iets wil dan zal daar ook voor betaald moeten worden. We richten ons hierbij vooral op de inzet van incidentele gelden voor structurele verbeteringen. Dit omdat er meer incidenteel geld beschikbaar is en we niet afhankelijk willen zijn van jaarlijkse vergoedingen die onder invloed van allerlei omstandigheden kunnen wijzigen.

Opties verkennen

Een mogelijkheid die we momenteel onderzoeken is het af- of herwaarderen van grond zonder de agrarische bestemming te veranderen. Door gronden af te waarderen ontstaat de mogelijkheid om als 'extensiverende boer' goedkoper grond aan te kunnen kopen. Of alleen extensiveren voldoende is of dat er aanvullende voorwaarden wenselijk zijn is momenteel onderwerp van overleg. Wij willen immers toewerken naar een integrale aanpak in onze polder en wellicht is het dan wenselijk om bijvoorbeeld CO₂, waterkwaliteit, biodiversiteit en stikstof te koppelen aan de voorwaarden voor afwaardering grond. Hierbij is niet alleen de integrale aanpak van belang, maar ook vanuit welke 'overheidspotjes' de afwaardering dan betaald moet worden. Dit zijn vragen waar we met elkaar (boeren en provincie) in de bouwsteengroep vitale landbouw mee bezig zijn. Hoe meer voorwaarden en/of beperkingen, hoe hoger de afwaardering zal moeten zijn.

Eerlijk en transparant

Als vervolg hierop zullen we de komende tijd moeten bespreken hoe we als polder op een eerlijke en transparante manier kunnen bepalen wie in aanmerking komt voor afgewaardeerde grond. Is dit degene die met dat land het meeste kan extensiveren? Of is dit degene die op de voorgestelde doelen (CO₂, stikstof, waterkwaliteit en biodiversiteit) de meeste verbetering realiseert? Zijn er wellicht nog andere punten van belang? Dit zijn nog allemaal vragen waar we de komende tijd mee aan de slag gaan. We constateren dat we hierin voorloper zijn in Nederland. Dat is aan de ene kant lastig omdat er geen referentie is, maar aan de andere kant hebben we zo een unieke mogelijkheid én rol om zaken op een zo goed mogelijke manier te kunnen regelen.

Hebt u daar ook ideeën over? We horen ze graag!

Trekker:

Bas Timmer

Contact

b.timmer@abzdiervoeding.nl

Bodemdaling

Pilots voor 3 bodemdalingremmende maatregelen

Vanuit de bouwsteen 'Bodemdaling' willen we met drie (inmiddels bekende) oplossingsrichtingen aan de slag: Klei In Veen, drukdrainage en greppel infiltratie. Daarvoor zijn we bezig om voor alle drie de varianten elk 3 pilots aan te leggen. Met deze pilots willen we kennis opdoen over de werking maar ook praktijkervaring opdoen in onze eigen polder. Zodat we als boeren deze ervaringen kunnen zien en horen van directe collega's. Voor de greppelinfiltratie is Landschap Noord-Holland op zoek naar geschikte locaties en is er nu één plek besproken. Voor klei in veen en drukdrainage zijn we momenteel aan het kijken waar we de pilots het beste kunnen uitvoeren.

Monitoring

Binnen de pilots gaan we verschillende onderdelen monitoren. Zo willen we inzicht krijgen in de gevolgen voor items die ons als boeren bezighouden maar ook die onze gebiedspartners bezighouden. Denk hierbij aan de gevolgen voor biodiversiteit, draagkracht en waterkwaliteit. Van iedere variant willen we dezelfde dingen monitoren op dezelfde manier. Hierdoor krijgen we een goed beeld wat de voor- en nadelen zijn en natuurlijk ook de effectiviteit op bodemdaling.

Trekker:

Richard Korrel

Contact

richardkorrel@hotmail.com

Water

Peilen

In de vorige nieuwsbrief vertelden we al dat we het plan uitwerken om een koppeling van het reservaat met peilvak NW én een peilscheiding in het reservaat te realiseren. Het moet een integraal plan worden waarbij enige concessies vereist zijn vanuit zowel het landbouwgebied als het reservaat. Hierin zijn vorderingen gemaakt. De boeren in peilvak NW zijn inmiddels bevestigd of een peilaanpassing de eerste 5 jaar achterwege kan blijven om het peil in het reservaat voldoende hoog te laten zijn i.v.m. de weidevogels. Zij stemmen hiermee in. Bij Landschap Noord-Holland (LNH) zijn nog enige twijfels. Daarnaast denkt

LNH nog na over het vasthouden van regenwater in het noordelijke deel van het reservaat in de maanden februari/maart. Hier zijn extra voorzieningen voor nodig.

Over het onderwerp 'verkleinen van verschil tussen ZP en WP' (met andere woorden: verhogen van WP), zijn nog lang niet alle boeren bevestigd. Dit vanwege het gering aantal boeren bij de laatste bijeenkomst. Alleen in peilvak NW liggen hier tot nu toe wel mogelijkheden.

Wat bij dit onderwerp meespeelt is dat in de toekomst maatregelen tegen bodemdaling gekoppeld worden aan peilaanpassingen. Met andere woorden: ook hier geldt: je moet soms wat inleveren om er wat beters voor terug te krijgen.

Trekker:

Wes Korrel

Contact

whm-korrel@hetnet.nl

Sloot en slootkantplanten

Gezien de grote afname van slootvegetatie vraagt dit onderwerp ook de nodige aandacht. Samen met oeverafkalving staan deze onderwerpen de eerstvolgende keer op de agenda. De ervaringen en bevindingen van het veldbezoek in november 2021 worden dan meegenomen. De vraag is: wat is de oorzaak van deze veranderende situatie? Input van boeren is altijd welkom!

Waterkwaliteit

Het verminderen van het aantal inlaten vanuit de boezem kan alleen op vrijwillige basis. Dit omdat er tijdens de landinrichting juist veel inlaten bijgekomen zijn, vanwege de 'hoogwatervoorzieningen'. Een hoogwatervoorziening is ook aan te leggen d.m.v. een pompput, gevoed door polderwater. Waternet wil deze plaatsen, op voorwaarde dat deze daarna overgedragen worden aan de bewoners. Bij de op handen zijnde reconstructie van delen van de dijk zou e.e.a. direct meegenomen kunnen worden.

Oproep (s)Ken je sloot

Dit project waarbij boeren zelf de kwaliteit van hun sloten meten heeft ook in de Ronde Hoep een (wisselend) aantal deelnemers. Om te kunnen meedenken over waterkwaliteit en beheer van sloten is het van groot belang dat boeren zelf ook beter gaan kijken hoe de sloten erbij liggen en wat er al dan niet aan planten groeit.

In de Ronde Hoep is er veel variatie te zien binnen en tussen bedrijven en dat is een goed startpunt om verbeteringen te bespreken. Maar dan moet die kwaliteit wel worden vastgelegd! Daarom een dringende oproep aan eenieder om deze zomer deel te nemen aan de Sken en gegevens in te sturen. **Informatie of hulp is te krijgen bij Andries Kamstra (andrieskamstra61@gmail.com, 0625036576).**

Biodiversiteit

Kuiken- en kruidenland

Na een gesprek met Mark Kuiper (van NatuurBeleven) blijkt dat in de Ronde Hoep inmiddels 30% kuikenland aanwezig is. Het reservaat omvat 20% en daarnaast wordt ook meegerekend de gronden waarop uitgestelde maaidata worden afgesloten: percelen met plas-dras, akkerranden, extensief en vroeg weidenland. Na verloop van enkele jaren zal dat leiden tot een minder dicht grasbestand. Zeer waarschijnlijk zal daarmee ook de witbol worden teruggedrongen.

Agrariërs zaaien op eigen initiatief kruidenmengsels. Resultaten vallen tot nu niet helemaal mee. Oorzaak is waarschijnlijk de voedselrijke bodem. Focus op de slootkanten lijkt aan te raden. Met betrekking tot de slootkanten willen we onderzoek doen wat ideaal is.

Trekker:

Gerard Korrel

Contact

gerardkorrel@hotmail.com

Stikstof

Samenwerken aan gebiedsplan

De bouwsteengroep stikstof is dit voorjaar alweer 2 keer bij elkaar geweest. De groep bestaat uit Pietjan de Jong van PPP-Agro Advies (die de begeleiding van de werkgroep van Leo Joosten heeft overgenomen), Jan Doerr (provincie Noord-Holland), Henny de Jong (provincie Utrecht) en Martine Leewis (projectbureau Org-id). De provincie Utrecht heeft inmiddels het handelingskader voor wat betreft het verbeteren van de natuurkwaliteit van de Natura 2000 gebieden vastgesteld. De volgende stap is een Natuurdoelanalyse van o.a. de Botshol. Op basis daarvan stelt de provincie een gebiedsplan op, deze zou half 2023 klaar moeten zijn. In dit plan komt te staan welke maatregelen er genomen moeten worden om de Kritische Depositie Waarde (KDW) voor stikstof te halen. Zowel Henny als Jan zijn het met ons eens dat er te veel gekeken wordt naar de (KDW) terwijl er meer belang gehecht moet worden aan o.a. waterkwaliteit en beheer om de gestelde natuur doelen te halen.

Oplossingsrichtingen verkennen

Toch zullen we met elkaar moeten onderzoeken wat wij als landbouw kunnen bijdragen aan het verlagen van de stikstofdepositie in de Botshol. Er zijn stappen te zetten door stalaanpassingen, voer- en mestmanagement. Daarbij zijn voldoende (financiële) middelen en 'goodwill' wel belangrijke voorwaarde. Vanuit de bouwsteengroep komen de volgende ideeën en suggesties:

Pilot emissiearme stalvloeren

We hebben gesproken over de mogelijkheden om een pilot op te zetten in de polder voor emissiearme stalvloeren. Daarvoor is het wel nuttig om eerst systemen te gaan bekijken, bijvoorbeeld De Lely Speren of de JOZ Mestkraker. Ook een bezoek aan Dairy Campus zou nuttig kunnen zijn.

Studieclub

Ook ligt er het idee om een studieclub op te richten die aan de slag kan met maatregelen in de bedrijfsvoering op basis van de KringloopWijzer. De KDW's uit de Ronde Hoep geven overigens aan dat de stikstofuitstoot van de bedrijven onderling nogal verschillend is, maar gemiddeld (veel) lager dan de landelijke cijfers.

Botshol-excursie

Een ander idee is het organiseren van een excursie naar de Botshol. Het kan goed zijn om samen met Natuurmonumenten te bekijken hoe het met de natuur daar gesteld is, en er over de gestelde doelen in gesprek te gaan.

Al met al hebben we als werkgroep goede bijeenkomsten, in een goede sfeer. Al blijft het lastig dat het (vaak noodgedwongen) traag gaat. Duidelijkheid vanuit beleid/Den Haag is nodig om tot (haalbare) concrete plannen/stappen te komen en dat schort het nog wel aan.

Ideeën en suggesties zijn zeker welkom!

Trekker:

Peter Roos

Contact

famproos@solcon.nl